HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא עלתה בידו אלא רגזנותא ולאדם טוב מטעימים אותו מפרי מעשיו (א)וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ דור הנאה ממנו שנאמר [1]ובמושב לצים לא ישב מושבו מושב לצים:

הדרן עלך האשה נקנית

האיש [א]מקדש בו ובשלוחו [ב]האשה מתקדשת בה ובשלוחה (ב)[ג]האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו: **גמ׳** השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא אמר רב יוסף מצוה בו יותר מבשלוחו כי הא (ג)דרב ספרא [ד]מחריך רישא רבא °מלח שיבוטא איכא דאמרי בהא איסורא נמי אית בה כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב °[ה]אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו (ד)ורחמנא אמר [2]ואהבת לרעך כמוך וכי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר האשה מתקדשת בה ובשלוחה השתא בשלוחה מיקדשא בה מיבעיא אמר רב יוסף [ו]מצוה בה יותר מבשלוחה כי הא דרב ספרא מחריך רישא רבא מלח שיבוטא אבל בהא איסורא לית בה כדר״ל (ה)דאמר ר״ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו: האיש מקדש את בתו כשהיא נערה: כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא מסייע ליה לרב (ו)דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי אלעזר [ז]אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה: שליחות מנלן דתניא [3]ושלח מלמד [ח]שהוא עושה שליח ושלחה [ט]מלמד שהיא עושה שליח [4]ושלח ושלחה [י]מלמד שהשליח עושה שליח אשכחן בגירושין בקידושין מנלן וכ״ת דיליף מגירושין מה לגירושין שכן ישנן בעל כרחה אמר קרא [5]ויצאה והיתה (ז)מקיש הויה ליציאה מה יציאה משוי שליח אף הויה נמי משוי שליח ואלא הא דתנן (ח)[כ]האומר לשלוחו צא תרום תורם כדעת בעל הבית ואם אינו יודע דעת בעל הבית תורם בבינונית אחד מחמשים

פיחת

רש״י

לא (א) עלה בידו. בשכרו אלא כחש בשרו ברגזנותו (ט) לא נשתכר כלום: דור. נדור: שנאמר ובמושב לצים לא ישב. וזה שאינו באחד מאלו במה יתעסק אם לא בליצנות:

הדרן עלך האשה נקנית

האיש מקדש בו ובשלוחו. בגמ׳ יליף לה: **כשהיא נערה.** וכ״ש כשהיא קטנה אם קבל (י) קידושין מקודשת. והאי דנקט נערה אורח ארעא אשמועינן דקטנה לכתחלה לא כדמפרש בגמ׳: **גמ׳ מצוה בו יותר מבשלוחו.** דכי עסיק גופו במצות (כ) מקבל שכר טפי: **מחריך רישא.** לכבוד שבת: **שיבוטא.** דג: **בהא איסורא נמי איכא.** אם יכול לקדש בעצמו וקידש ע״י שליח דמצוה שיראנה שמא תתגנה עליו: **וכי איתמר דרב יוסף.** דאמר מצוה הוא דאיכא ולאו איסורא אסיפא איתמר: **אבל בהא.** אע״פ שלא ראתהו ליכא איסורא לומר שמא תראה בו דבר מגונה: **דאמר ר״ל טב למיתב טן דו.** משל הוא שהנשים אומרות על בעל כל דהו שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה: **טן.** גוף: **דו.** שנים. ואי קשיא ה״נ גבי דידה איכא איסורא כי יהיב (ל) קידושין לשלוחה ולא חזי לה אין הכי נמי ומיהו מתני׳ בדידה קאמר דהיא מיקדשא בה ובשלוחה הלכך הא דתנא בה למצוה אשמועינן אבל איסורא לגבי דידה ליכא אבל רישא דאיירי בדידיה תנא בו משום איסורא: **ושלח.** בגירושין כתיב ושלחה מביתו ומדלא כתב וגירשה ללמדינו בא שהאיש עושה שליח להוליך גט לאשתו: **מלמד שהאשה עושה שליח.** לקבל גיטה קרי ביה ושלחה (מ) לא מפיק ה״א: **ושלח ושלחה.** שני פעמים נאמר בענין: **שכן ישנן בעל כרחה.** הלכך איתנהו נמי על ידי שליחות: **תורם כדעת בעל הבית.** לפי מה שהוא מכיר בעל הבית אם עינו יפה או עינו רעה. עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד מששים (נ) שהתרומה לא נאמר בה שיעור מפורש אלא ראשית דגנך (דברים יח) ואפילו כל שהוא:

פיחת

תוספות

האיש מקדש. השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא. ואין שייך לתרץ הכא לאו דוקא ור״ל לא זו אף זו דלא שייך לשנויי הכי אלא בשתי בבות °אבל בשתי תיבות לא: (ס) **אי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר.** ולהכי לא מוקי ארישא וכגון שמכירה משום דהא מנ״ל דלמא מתני׳ איירי בין מכירה ובין אין מכירה ואפי׳ איסורא איכא ומלתא דרב יוסף לא נדע: **אסור לאדם שיקדש אשה כו׳.** אע״ג דקתני האיש מקדש לכתחילה לא נקט ליה אלא לאשמועינן דין קידושין[א]: **כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא.** וא״ת ודלמא לרבותא נקט נערה[ב] וכל שכן קטנה וי״ל דדייק מדקתני כשהיא נערה ולא קתני האיש מקדש את בתו נערה משמע (ע) דוקא נערה אבל לא קטנה א״נ י״ל דדייק מדלא קתני במתני׳ האיש מקדש את בתו סתם[ג] כדתנן (כתובות דף מו:) האב זכאי בבתו בקדושיה ולא מפרש נערה כי הכא משמע דהכא דמפרש נערה הוי דוקא ולא קטנה: **אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה.** ואע״ג דאמר לעיל דאיסורא ליכא משום דטב למיתב טן דו ה״מ בגדולה שהיא מתקדשת ע״י עצמה דכיון שנתרצית ליכא למיחש שמא תחזור אבל קטנה שמתקדשת ע״י אביה[ד] איכא למיחש שמא אם היתה גדולה לא היתה מתרצית ועכשיו שאנו (ב) נוהגים לקדש בנותינו אפי׳ קטנות היינו משום שבכל יום ויום הגלות מתגבר עלינו ואם יש סיפק ביד אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא שמא לאחר זמן לא יהיה סיפק בידו ותשב בתו עגונה לעולם: **ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח.** פ״ה דתרי ושלחה כתיב בפרשה וא״ת הא איצטריך חד ושלחה למדרש דקטנה ושוטה אינה יכולה להתגרש (פ) דהכי משמע ושלחה מי שמשלחה ואינה חוזרת פרט לזו שמשלחה והיא חוזרת וי״ל דושלחה בתרא יש שתי דרשות דמצי למימר ונתן בידה ולשתוק מדכתב ושלח ש״מ לדרשא ומה״א דושלחה נפקא דרשא אחרת ור״ח פי׳ דמושלחה אחרון דריש כולהו ודריש שלח דהוה מצי למימר ונתן בידה וכן וי״ו דושלחה וכן ה׳ דושלחה ואידך ושלחה איצטריך להך דרשא דמשלחה ואינה חוזרת וזה לשון ר״ח דתניא שלח מלמד שעושה שליח פירוש ושלחה מביתו אחרון הוה ליה למיכתב ונתן בידה ולמה כתב שלח לומר שעושה שליח הוסיף ה׳ דכתיב שלחה מלמד שהיא עושה שליח ושלחה הוסיף ו׳ עוד מלמד שהשליח עושה שליח: **תורם כדעת בעל הבית.** פירוש לפי מה שמכיר בבעל הבית עינו יפה או עינו רעה ויש בתרומה שלש מדות לפי שלא נאמר בה שיעור מפורש אלא ראשית דגנך דמשמע כל שהוא ובירושלמי(צ) מפרש להו א״ר לוי בינונית א׳ מן החמשים ונפקא ליה מתרומת מכס דכתיב (במדבר לא) וממחצית בני ישראל תקח אחד אחוז מן החמשים כל מה שאתה אוחז אחוז א׳ מחמשים וכמו שמצינו תרומת מכס אחד מחמשים אף כל תרומה תורם אחד מחמשים וזו מדה בינונית ועין רעה אחד מששים ונפקא ליה מקרא דכתיב (יחזקאל מה) ששית האיפה מחומר החטים וששיתם האיפה מחומר השעורים וחומר הוי שלשים סאין ואיפה ג׳ סאין נמצא ששית האיפה עולה חצי סאה וכשתורם ששית האיפה מחומר נמצא דהיינו אחד מששים והיינו עין רעה ועין יפה אחד ממ׳ נפקא ליה נמי מהאי קרא דכתיב ששית האיפה וכתיב נמי בהאי קרא וששיתם כלומר וששיתם קאי אחומר חטים וחומר שעורים דבכל חד וחד איכא שתות דהיינו סאה לשני חומרים ותן ששית האיפה דכתיב בהאי קרא על וששיתם נמצא דהיינו אחד מארבעים דהויא סאה וחצי לששים סאין דהיינו חומר חטים וחומר שעורים[ה]:

פיחת

מסורת הש״ס

א) [ברכ״י נוסף: בעולם הזה], ב) לקמן מד., ג) שבת קיט., ד) כתובות לז: סנהדרין מה. נב. סוטה ח: ב״ק נא. נדה יז. [פסחים עה.], ה) ב״ק קיא. לעיל ז. יבמות קיח: כתובות עה., ו) לקמן פא:, ז) [לעיל ה. וש״נ], ח) כתובות לט: ק. תרומות פ״ד מ״ד בכורות סא. תוספתא דתרומות פ״ה ה״ה [ע״ש], ט) [ברש״י שבע״י: ולא], י) [בדפו״ר: קידושיה. וברש״י שברי״ף: אם קיבל אביה קידושיה שהיא מקודשת], כ) [בדפו״ר וברש״י רי״ף: במצוה], ל) [ברש״י שברי״ף: קידושיה], מ) [ברש״י גיטין כא. בלא], נ) [תרומות פ״ד מ״ג], ס) [נראה דדיבור זה מקומו אחר הדיבור שאח״ז], ע) [בדפו״ר: דדוקא], פ) [כדאיתא יבמות קיג:], צ) [תרומות פ״ד ה״ג],

תורה אור השלם

1. אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב:
תהלים א א
2. לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְיָ:
ויקרא יט יח
3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א
4. וּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה:
דברים כד ג
5. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר:
דברים כד ב

גליון הש״ס

גמ׳ מלח שיבוטא. עי׳ ע״ז דף ל״ט ע״א תד״ה וסימנך: שם אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה. עי׳ מהרש״א ח״א פ״א דב״ב דף טו ע״א: תוס׳ ד״ה האיש וכו׳ אבל בב׳ תיבות לא. עי׳ באר שבע פ״א דהוריות ד״ה על פיהם:

מוסף רש״י

האיש מקדש בו ובשלוחו. והמקדש אשה לחבירו יקדשנה בפני עדים ויאמר תהא מקודשת לפלוני בן פלוני בטבעת זו כדת משה וישראל (האורה ח״ב סי״ד). **האיש מקדש את בתו.** מקבל קידושי בתו קטנה שלא מדעתה (סוטה כג.). **מחריך רישא.** אם היה שם ראש בהמה לחרוך מחרכו הוא בעצמו (שבת קיט.). **טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו.** טן דו, גופים שנים כל דהו בעל (יבמות קיח:). בעל ואשתו ואפילו אינו לה אלא לנוות בעלמא (לעיל ז.). משל הדיוט הוא שהנשים אומרות טוב לשבת עם גוף שנים משבת אלמנה (כתובות עה.). כלומר אשה בכל דהו ניחא לה (ב״ק קיא.). **דו.** לשון יונית דיו שתים (סוכה נא:). **עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה.** וסמך לדבר דכתיב [בראשית כד נז] נקרא לנערה ונשאלה את פיה (רש״י רי״ף וכ״ה ברש״י בחומש). **תורם כדעת בעל הבית.** כפי מה שהוא מכיר בו, אם עין יפה אחד מארבעים ואם עין רעה אחד מששים (כתובות לט:) שכך שיערו חכמים (בכורות סא. מכת״י).

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ג מהל׳ אישות הלכה יד סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ לה סעיף א:
ב ב מיי׳ וסמג שם טוש״ע אה״ע סימן לו סעיף א:
ג ג מיי׳ וסמג שם טוש״ע אה״ע סימן לו סעיף ז:
ד ד מיי׳ פ״ל מהלכות שבת הלכה ו סמג עשין ל טוש״ע א״ח סי׳ רנ סעיף א:
ה ה מיי׳ פ״ג מהלכות אישות הלכה יט סמג שם טוש״ע אה״ע סימן לה סעיף א:
ו ו מיי׳ וסמג שם טוש״ע אה״ע סי׳ לז סעיף ח:
ז ז מיי׳ שם סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ לו סעיף ח:
ח ח מיי׳ פ״ג מהלכות גירושין הלכה א ופ״ו שם הלכה ג סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמ סעיף א וסימן קמ סעיף א:
ט ט מיי׳ פ״ו שם הלכה א ופ״ו הלכה א ד [ט] סמג שם טוש״ע אה״ע סימן קמ סעיף ג:
י י מיי׳ פ״ו מהלכות גירושין הלכה ד סמג שם טוש״ע אה״ע סי׳ קמא סעיף לה:
יא כ מיי׳ פ״ד מהל׳ תרומות הלכה ז:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה לא עלתה בידו בשכרו אלא רגזנותו כחש בשרו לא: (ב) תוס׳ ד״ה אסור וכו׳ נוהגים לקדש. נ״ב ע״ל סוף דף פא:

מוסף תוספות

א. אע״ג דאיכא איסורא דחיילי קידושין. תוס׳ טוך. ב. לאשמועינן אע״ג שהיא גדולה היא ברשות האב להתקדש. תוס׳ הרא״ש. ג. ומשמע בין נערה בין קטנה. ריטב״א. ד. מדעתו. תוס׳ הרא״ש. אבל בשיטה לא נודע למי כתוב. אע״ג דאמרה בפלוני אני רוצה שמא תחזור בה לכשתגדיל. וע״ע בתוס׳ ר״י הזקן. ה. וכולה מילתא אסמכתא דשמואל גופיה קאמר (לקמן נח.) חטה אחת פוטרת את הכרי. תוס׳ כתובות לט ע״ב.

תוס׳ ר״י הזקן

רגזנותא. כחש בשרו.

סליק פירקא

האיש מקדש

מצוה בו. כל מצוה שמוטלת עליו יעשה בגופו ולא ע״י שליח. מחרך רישא. הוא בעצמו לכבוד שבת היה מהבהב ראש הבהמה באור. שיבוטא. דג. ותתגנה. וישנאנה, ואם הוא ילך לא יקדשנה. אסיפא. דלגבי דידה ליכא איסורא דודאי לא תשנאנו אע״פ שתראה בו דבר מגונה דבכל דהו ניחא לה. כשהיא קטנה לא. כלומר אשמעינן קטנה לא יקדש. אני רוצה. ואע״ג דאמרינן לעיל דבכל דהו ניחא לה, הני מילי כשהיא עצמה עושה, אבל כשאחר עושה לא. והראב״ד תירץ דהני מילי גדולה אבל קטנה לא. ולדבריו קשיא אמאי עד שתאמר בפלוני אני רוצה, בעד שתגדיל סגי דגדולה בכל דהו ניחא לה, אלא לאו כדפרישנא ש״מ, דאפילו גדולה כשאחר עושה לא ניחא לה.